

Vlaams klimaatplan is stap vooruit, maar ook gemiste kans in strijd tegen klimaatverandering en energiearmoede

De Vlaamse Regering heeft op de valreep een klimaatakkoord gesloten. “Wat daarin staat over de huurmarkt, is een stap vooruit. Maar tegelijk is het klimaatplan een gemiste kans omdat te weinig ambitie aan de dag gelegd wordt. Voor de koopmarkt hopen we dat er een volwaardig noodkoopfonds komt”, aldus algemeen coördinator Heidi Degerickx van het Vlaams Netwerk tegen Armoede. Wat mobiliteit betreft, slaat het klimaatplan de bal volledig mis. Er is nauwelijks sprake van openbaar vervoer.

Concreet moeten huurappartementen tegen 2030 energielabel D halen en vrijstaande woningen label E. Dat betekent dat zeer slechte woningen gerenoveerd worden tot slechte woningen. Voor het Vlaams Netwerk tegen Armoede had dat een stuk strenger gemogen. Woningen met label D kun je bezwaarlijk als energiezuinig beschouwen. Ze hebben vaak nog geen dubbele beglazing (wat wel vereist wordt voor een conformiteitsattest), geen geïsoleerde leidingen of geen hoogrendementsverwarmingsetel. De energiekosten blijven daardoor relatief hoog. Woningen met label E zijn al helemaal geen kwaliteitsvolle woningen.

Heidi Degerickx: “We hopen dat hier op termijn ambitieuzere doelstellingen komen. Dat dit gepaard gaat met een ondersteuningsmechanisme voor verhuurders, via renteloze leningen, is een goede zaak. Anders dreigen velen van hen de private huurmarkt te verlaten. Dat zou de Vlaamse wooncrisis alleen nog maar verscherpen en de woonsituatie van de bewoners van die woningen nog slechter maken.” Met zo’n ondersteuningsmechanisme kunnen de energienormen voor de private huurmarkt wel nog een stuk strenger worden. Dat is nodig in de strijd tegen de klimaatopwarming én in de strijd tegen energiearmoede.

Het Vlaams Netwerk tegen Armoede heeft ook vragen bij hoe dit gaat gecontroleerd worden. Hopelijk beperkt de controle zich niet tot nieuwe huurcontracten, want dan zal de renovatiegolf te traag verlopen. Mensen die in een woning met energielabel E of F leven, zitten in een bijzonder precaire situatie. Daar moet snel aan verholpen worden.

Voor de koopmarkt blijft de ambitie ook beperkt tot energielabel D. Naar schatting 80.000 Vlaamse noodkopers leven vandaag in een woning van slechte kwaliteit. Zij kochten die woning aan, vaak om te ontsnappen aan de al te krappe huurmarkt, maar houden te weinig budget over voor renovatie. In Gent ondersteunen Samenlevingsopbouw en Sivi vzw, één van de 57 verenigingen van het Vlaams Netwerk tegen Armoede, noodkopers om energiezuinige renovaties te realiseren via het project Gent Knapt Op met steun van Stad Gent. Bedoeling is om tot een woning te komen die voldoet aan de vereisten van de Vlaamse wooncode. Energielabel D geeft die garantie niet. Ook hier vindt het Netwerk dat de ambitie hoger kan. Vlaanderen legt in haar projectoproep voor noodkopers trouwens zelf de lat hoger. Ook daar worden renteloze leningen verstrekt voor renovaties die een woning laten voldoen aan de Vlaamse wooncode. De hamvraag blijft: waarom de lat zo laag leggen in het Vlaamse klimaatplan voor het energiezuinig maken van woningen?

Nog beter, dan louter renteloze leningen, zou zijn om te evolueren naar een rollend noodkoopfonds naar Gents voorbeeld voor eigenaars in armoede. Dat fonds werkt niet met terug te betalen renteloze leningen. Voor veel noodkopers blijven die leningen een grote drempel of mogelijk zelfs onmogelijk (vb. eigenaars in een gerechtelijke schuldsanering). In Gent Knapt Op is de steun tot 30.000 euro geen lening, maar een premie die enkel moet terugbetaald worden wanneer de woning wordt verkocht. Met die terugbetalingen wordt het rollend fonds gefinancierd om weer nieuwe noodkopers te ondersteunen. Een andere optie is dat het fonds de investeringen voorfinanciert en dat eigenaars die terugbetalen met de besparing op hun energiefactuur.

Dat de Vlaamse Regering de kwaliteit op de private huur- en koopmarkt stapsgewijs wil verbeteren, kunnen we begrijpen. De ambitie moet wel hoger liggen dan in dit klimaatplan, met een duidelijk tijdspad en ondersteuning om tot woningen te komen met minimaal energielabel C en op termijn B en A. Ook op de sociale huurmarkt is er nog altijd een inhaalbeweging nodig wat betreft energiezuinige renovaties. Ook daar valt nog veel sociale én klimaatwinst te boeken.

Het Vlaams Netwerk tegen Armoede is zeer verontrust over het mobiliteitsluik in dit klimaatplan. Er komen geen investeringen in een uitgebreider aanbod, terwijl de laatste jaren al veel lijnen geschrapt zijn. Vervoersarmoede is een groot probleem voor mensen met een laag inkomen, zeker in de buitengebieden. Openbaar vervoer is de enige manier om hen uit hun sociaal isolement te halen en hen de kans te geven om zich te verplaatsen naar een job, een opleiding, het ziekenhuis, familie of vrienden. De aankoop van een wagen is voor hen totaal onbereikbaar, laat staan een elektrische. Wat mobiliteit betreft, worden mensen in armoede simpelweg over het hoofd gezien.